

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 26.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 13. ОКТОБРА (23. ЛИСТОПАДА) 1873.

ГОДИНА 1.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ гд. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. 7; по г. 3. 50.; четврт 1. 75. н. За све друге земље гд. 6. по год. 4; четврт год. 2. За остале плаћа се за ред 5 новчаних. Предплата и све наручбине шаљу се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

БОСАНСКА РАЗМИРИЦА.

О стању нашег народа у Босни ми смо доста писали и сва размишљања наша на једно свели да се томе стању крај учинити може, (што би уједно значило и питање нашег народног ослобођења и уједињења к ријешењу привести) једино начином: Или да Црна Гора и Србија ствар у своје руке преузму, а кад то неби било, да сам народ сложним, општим устанком једном покуша, па што Бог да посредује јуначка. Ми лично доси смо тога увјерења, па за то смо у своје вријеме и изrekli, да никакве помоћи браћи нашој неочекујемо од велесила, на које се они ради интервенције у своје вријеме обратише. Нама и неостаје ништа друго с онаквијем увјерењем, него да очекујемо једно или друго. И за то пратисмо истину сваки дан, шта се у Босни догађа, али се ненадасмо, да ће „босанска размирица“ добити други вид утицајем туђим, спољашњим, у толико мање, што прва Аустро-Угарска, не показиваше особите воље, да помогне страдалницима, и ако неки од њих њеној заштити прибјегоше, и ако она велике само трговачке интересе има у Босни, и ако је и она потписала парншки уговор од г. 1856, и ако јој, са свијем природно, обвезе човјечанства и опште цивилизације налажу, да се заузме за Хришћанство, страдајуће под турскијем варварством.

Но ево изненада — у славу необаврзности и суровости турске дипломатије! — разви се из „босанске“ „Турско-аустро-угарска размирица“. Ево како је до тога дошло.

Ушљед меморандума пребјеглијех Бошњака, који су исти Аустро-Угарској и заступницима осталијех гарантнијех сила предали, а о којем је ваљда бечка влада и порту изјавила, обећала је порта да ће истрагу у Босни повести. Знамо да је Асим паша међутим нова, још већа, насила починио, а истраге да никакве није било. По порта је сигурно узела то ново прогањање као истрагу, те је сада издала меморандум, у којем, кратко да наведемо ово каже:

Најновији догађаји у Босни локалнога су значаја. Босански бјегунци, који су у Бечу предали споменути, изопачили су истину. У почетку размирице ти бјегунци досађивали су градишканском кајмекаму којекаквим неоснованим тужбама, па што су их потицали српски агенти. Ушљед денуцијације неког Сторе, против којој су начелници градишканске општине протестовали, развила се парница, али ови не чекаху, да се ова доврши, него побјегоше на аустријско земљиште, и то прво с тога, што су били презадужени, а друго што су хтели пробудити сензацију. Под условом, да се свргне и бањалучки намјестник и градишкански кајмекам, хтели су се за тијем исти повратити. Сви ти бјегунци чланови су онијех друштава, која под именом да се брину за школе и цркве, раде о побуну. Новац, што се купи од куће до куће, улаже се у друге сврхе, а не на обучавање младежи. Тако је на пр. босански хајдук (1) Пелагић (?) добио у два пута много новца из школске закладе. Кад су предмете куће, нијесу се могле наћи ни књиге

колегија ни њихови рачуни. Осим истрага одредиле су се строге казне против свијех, који би продавали погубљене књиге.

Напошљедку се у меморандуму оптужују аустријски консул г. Драганић и генерални консул г. Теодоровић. Каже се, да они пострекавају на побуну и да су на челу бунтовницама. За Драганића изрично каже споменика: „Ствари ће се окренути на боље, кад се кнеже из земље б. подконсул аустро-уг. монархије. г. Драганић, кога држе главом и душом бањалучког одбора (бунтовничког)“.

Овај меморандум написан је управо сурово. Па које због тога, а које због начина, којим га је порта разаслала, јер нема ни потписа ни печата, ваљда аустро-угарска влада се јако увријеђена. Но још већа увриједа панешена је њој тијем, што порта управо оптужује њене консуле, да они потичу буну у Босни. Шво је још значајније, па питање гр. Андрашија, је ли тај меморандум доиста спис портин, порта је одговорила да јесте, и да она прима одговорност за све, што је у њему речено. Ово је још више уз образ Аустро-Угарској. Према таком стању ствари не да се ни помислити, да влада бечка може ово олако узети. Зарад себе саме, зарад углед свога предцијелијем свијетом она мора тражити сатисфакцију од Турске. Неузтражи ли је, или узтражили је, па је недобије, па она ипак то претрпи, Аустро-Угарска, као велесила, губи сваки значај. А она сигурно неће хтјети, да толико проигра, ма колико да је било пријатељство њено с Турском. Међутим то је интерес њезин, па и посао њезин. Нас се више тиче то, могу ли и какве могу пошљедице од туд наступити за нас, или не посредно за Босну. Ако догађај овај добије озбиљнији вид, о томе ћемо онда проговорити, јер се не смеје губити из вида, да се овдје двојица преко Босне препиру и боре.

Да се види како и самостални и влади аустро-угарској блиски листови суде о овом изненадном сукобу Аустрије с Турском ушљед портин меморандума саопшћено изводе из њекијех:

„Својом дрзвоним, рекли би паче безобразном споменицом, која је гледи форме и начина приобћена јевропским велевладама, уникну у досадањој практики дипломатичкој, бацила је порта сама врло опасну жицицу у тињајућу ватру босанскога питања. Чим се мирније и безстраственије разматра овај несмотрени и непоштени поступак порте, тим јасније се увиђа дојашај увриједе нанешене Аустро-Угарској, на коју је пред Јевропом бачена клевета, да њезини органи постављени у Босни, да заступају интересе аустро-угарских поданика и трговинске интересе, воде револуционарну агитацију и буне народ против порте. Такову тешку увриједу неби могла, неби смјела без понижења и повриједе властитога достојанства прегорети ниједна држава, ако се против ње подигнуте сличне оптужбе сигурнијем, недвојбенијем доказима неутврде.

Да Турска никаквих доказа нема, о том се не смеје ни часак сумњати, јер изнуђене исповједи од босанских Хришћана, на начин констатиран у јучерашњем нашем допису, нису никакви докази, него новозлочини, који се морају у политици пајетрожије осудити и жигосати. Кад порта

очевидно никаквих доказа нема, онда би морали дати сјајну задовољштину увријеђеној држави, и ми држимо, да ће ју Аустро-Угарска одлучно потражити. Не мислимо да би бачи морала поставити „casus belli“, али се потпуно слажемо с нашим дописником, који веома добро познаје одношаје у Босни, да мора свакако најмање тражити, да се Мустафа Асим паша из Босне дигне.

Судећи по држању аустро-угарске изолуваничне штапје, смјели би наслућивати, да ће вањско министарство овај пут неку сатисфакцију захтевати и да неће као што су на уштрб угледа монархије од 1850 године сва вањска министарства ускраћивала својим заступницима у Турској сваку потпору, дијув ујек право порти, и из њеке неоправдане бојазљивости, да не чине Турској неприлике, десавуирала консуле те их и за најмању показану енергију премјештала другам или са свим из Турске гонила. Чини се да је гроф Андраши увидио погрешност својих предшастника, јер његови официозни изјави у свих на службу стојећих му новина доста енергично захтевају, да порта мора дати задовољштину. Пухоће ли Андраши и успјети? Двојбно. Али тад је његов положај уздран“.

„Обзор“.

„Наши државници радо зажмире на бездјела турских области, ако икако могу, па ново је таква догађај, да га аустро-угарски кабинет ипак не смеје шутећи прихвати. Порта је у поменутој својој споменици без икаквога разлога, без икаквога доказа потворила чиновнике аустро-угарског консулата, да су они извор незадовољству њезиних поданика, јер да они, стојећи у служби панславизма, народ буне и против законитој области на одпор потичу. То би се имало тобоже сматрати посљедком истраге, што је ради познатих догађаја у Бањалуци вођена.

Пуштајућ са свим на страну питање, како се у Турској — гдје још постоје мучила, тако звани долафи — воде истраге, предпоставимо, да истрага, вођена од Асим паше, на свој начин збиља доказала, да господа Драганић и др. Теодоровић нису прости од сваке кривке, што су султанови поданици морали потражити заштите у сусједне власти. Но ако је порта у посљетку своје истраге могла наћи разлога, да чиновнике аустро-угарског консулата оптужи, она је своје тегобе ипак пријавити једино аустро-угарском кабинету, те од овога потражити, да проти својим органом поведе истрагу, да им суди, па да их осуди, ако су криви. То је аустро-угарски кабинет смислио од порте очекивати, некажемо за то, што јој се је он до сада од свих страних држава казао и више пријазнији, него што би се стварним интересима аустро-угарске монархије могло оправдати — то је сн смиса од порте очекивати већ по најобичнијим правилима међународнога општења. Но порта, обишав сав дипломатички обичај, оптужила је чиновнике аустро-угарског консулата не пред њиховом надлежном облашћу, пред аустро-угарским министарством вањских послова, ван, изнесав свој памфлет у јавност, пред лицем цијеле Јевропе. Повриједивши тим најобичније оозире дипломатичке, порта је повриједила част и достојанство аустро-угарске монархије, која је сада дужна, не својим чиновником, ван самој себи прибавити издашну задовољштину, ако неће, да јој не само углед на истоку, него у цијелој Јевропи спадне на ништицу. А то наша монархија не може хотјети, не може и не мора допустити“.

„Н. Новине“.

„У јутрашњем листу припошљили смо по „Новој Преси“ потање податке о турској споменици гледе многоспомињаног босанског питања, гледе којег смо у стању дати даље ујављених. Прије свега је истина, да ова споменица свакако обстоји, и да је иностраним заступством у Цариграду и аустро-угарском поклисарству приобћена. И то је истина, да је она по својој форми и садржају, на великом табачном формату састављена обтужба против аустро-угарским консуларним функционаром у Босни. Само гледе службеног значаја овог списка дозвољено је за сада сумњати. Она је достављена аустро-угарском поклисарству без сваке пропратне ноте; неноси никаква подписа, који би конштатирало њезин службени извор. Садржаје ли заједна успех турске истраге о бањалучких догађајих, то се мора свакако сматрати као врло мањкави нацрт њених успјеха; као таков нацрт кому мањка управо најважнији момент: печат ауторитативне вјеродостојности, ознака области и лица која имају јамчити за истинитост овдје наведених чињеница.

Била споменица службена или не, и необзирући се овдје на дипломатичке посљедице, које у једном и другом случају мора за собом повући приобћење ове споменице велевластима, свакако се мора већ унапред најодлучније приговорити њезиним наводима. Ни у скроз приватном разлагању, неби се смјеле подићи тако тежке тужбе против аустро-угарским чиновником без подрипе најдовољнијих и најнепобитнијих доказа. Споменица гомила обтужбу на обтужбу, али преко доказа прелеће таково несмотреношћу за коју можда неби било неоправдано неко друго име. Може бити да је г. Драганчић, рођен Славен усљед словенског пучанства, у појединих случајевих изразио понешто живље своје народне симпатије него ли се то даде подпуно сугласити са тактом и дужином обзирношћу аустро-угарског заступника у иностранству. Одлука о тој страни питања, може се међутим одгодити док се ствар потање извиди.

Али освада, да је он судјеловао у панславистичком роварењу, да је босанском револуционарном комитету као члан припадало и т. д. тако је очевидно лажна и неоснована, да се може проти њој само најоштрије оградити. За грофа Андрашија се ваљда неће рећи, да је штићеник и промицатељ панславистичких идеја, па да би чиновници подређени вањском уреду имали повода развити своје дјеловање у том правцу.

Што се генералног консула Теодоровића тиче, то му се у обће признаје мирно и безстраствено држање, те се гледе његове особе турском разлагању не може нити увјетно учинити какво концесија, како смо то, гледе осјећаја г. Драганчића учинили. Господин Теодоровић учествовао је код истраге босанских догађаја на изричну жељу Порте и усљед непосредног позива Рашид-паше, па ако се резултати његових извиђења размичу од истраге Мустафе Аспи паше,

то се збило управо обзиром на повјерење, које му је Порта покљонила, па јој је била дужност унићи у траг протусловју. Порта је била, која је потакла заједничку истрагу, и која је полагала важност на интервенцију аустро-угарског консула. Одриче ли се она сама те заједнице, и у сваја ли страначко становиште валије Сарајевског, то се не може узети само као недосједноет, већ у становитом смислу управо као вјероломство.

Ми незнамо какове ће кораке гроф Андраши усљед овог случаја учинити. То ће одлучити без двојбе разјасњења, која ће свакако дати у Цариграду гледе веома чудноватог начина приобћења споменице. Могуће је, да ће турска влада спису одрећи сваку званичну знаменитост, те га представити само као полузванични саставак поднешених јој извиђења од стране њезиних владиних органа. Па и у том случају неће оно, што је тако у опрјечи с дипломатичком формом, остати без неких посљедица. Али никаквом случају не може се пропустити, да се толико тежко увређеним аустро-угарским функционарима у њиховој службеној части непружи она заштита, на коју они могу имати право, и да се у свој форми не призна нетемељитост подигнутих обтужба.“ „Нестер Лојд“.

„Истрага у босанској ствари није још довршена. Било би нечувено, да она споменица порте овако претекне успјех истраге. А да је та споменица ма и само официозна т. ј. у савезу с назови порте, то би се напокон и с овом морала проговорити озбиљна ријеч. Вријеђати наше заступнике, и прије него ли се проти њих код наше владе повела тужба, то би био поступак, на који треба да свако, кому је стало до части наше државе, од овори одговором: нека се позове наш посланик из Цариграда.“ „Пресе“.

„Није невјеројатно, да ће босанско питање добити међународни значај. Држање Турске, које свјде сматрају као изазивајуће, пробудило је у овдашњим мјеродавним круговима озбиљну зловољу. Дипломатички сукоб међу Аустријом и Турском лако је могућ.“ „Тагблат“.

СКУПШТИНА СЛАВЕНСКИЈЕХ ПЕДАГОГА

држана у Бечу, донијела је ове одлуке:

I. О заједничком органу:

1. Скупштина словенскијех педагога сматра за потребито да има своје посебно словенско гласило и проглашује за таково само за њеко вријеме обустављени лист „Словенски педагог“.

у томе, што је „др. Ото“ сам самцат у одјелу глумачком декламавао поједине одломке из дјела класичнијех. Ради тога даваше му се заслуга, јер је неучену, иначе поштовану публику ове или оне варошице упознавао са драматском појезијом свију земаља и народа. То као да је било најжалостније доба у животу Рајнхолдову, јер брзо иза тога ишао је Френолог сам својим путем, а име његовог пратиоца, др. Ота, нестало је једнијем махом.

По међутијем искочи у једнијем малим новинама престонице наједан пут један критичар позоришних престава, који се звао др. Рајнхолд. То име постаде брзо најпознатије, али и најстрашније. Нарочито глумци бојаху га се. Ужасно строг суд бијаше његов. Напошљедку почело се говорити по граду, да је др. Рајнхолд за то тако немилостив према тијем вјештацима, што му једном нека глумица у љубави постала невјерна.

Њеколико година иза тога наступи она револуција, која је држави грозила пропашћу. Позориште је било за вријеме изгубило своју вриједност, и оне мале новине развију се на један пут у велике и бијаху као у крв окупане. Позоришни критичар попео се за један степен на више, мјесто рецензија писао је уводне чланке у новоназваном листу „Непријатељ тирана.“ Не може се порећи, духовити бијаху му чланци, али

2. „Словенски педагог“ заступаће начела у својена скупштином словенских педагога и примат ће расправе из свих словенских земаља о радњи одбора скупштинских и о свему што год се као ново у школству и књижевности педагошкој појави.

3. Уређивање и издавање тога листа оставља се са свијем средишњем одбору.

4. За потребу и уређивање листа средишњи одбор приредиће добровољне прилоге, из којих ће се у ту циљев основати посебна заклада, којом управља и о којој сваке године рачун полаже средишњи одбор у своме гласилу. Уједно ће се позвати учитељи и пријатељи народног школства, да у ту сврху сваке године најмање по ф. 1 прилажу.

II. О књижницама:

1. Словенске педагогијске библиотеке имају се за сада основати барем по главнијим градовима појединијех словенскијех племена.

2. Слав. педагогијске библиотеке руководи средишњи одбор, те ће израдити књижнички ред.

3. Средишњи одбор умолиће слав. педагоге, нахадатеље и педагогична књижевна друштва, да за утемељења тих књижница по могућности поклоне свакој по један истисак својих педагог. списа.

4. Сред. одбор позваће јавно све Словенство на добровољне прилоге на корист слав. педагог. књижница. Он и сви племенски одбори нека настоје да би се на корист књижнице приређивале лутрије, разне забаве и у обће употребила сва сретства, законом дозвољена, којима би се и то у ту сврху постићи дало. Из онога, што се у ту сврху добије, имају се а) куповати најзнатијија педагог. дјела словенске и у колико је могуће слов. литературе; б) подупирати друштвени лист, ако то од потребе буде; в) издавати потребна учила; г) оснивати нове књижнице, а од остатка основати се има заклада за уздржавање већ основаним, као и нових књижница. Књижничком закладу управља средишњи одбор и полаже сваки пут рачун о њезину руковању будућој скупштини слов. педагога.

III. О списима омладинским.

1. Средишњи одбор има се побринути, да помоћу својих племенских одбора и педагогијских књижевних задруга изда попис најбољих критично оцјењених омладинских списа, што их поједина слов. племена имају.

2. Сваки нови ваљани омладински спис, ма у којем слов. нарјечју, који је кадар узбудити у дјетињем срцу племените идеје и потакнути на патриотичан рад, нека средишњи одбор огласи и оцјени у гласилу скупштине слов. педагога.

3. Њему се је такођер старати и о том, да се препоручени омладински списи преведу у разна словенска нарјечја а за тим и да се што више међу младежи разшире и у своју сврху употребљују.

недостајаше им ваља увјерења. Гријаху човјека, али га неодошеваваху. Ипак велики радикалац Н. Рајнхолд постао јунак дана, јер је он излазио и на јавне говорнице и ширио идеје своје. А у кућици, у једном сеоцу његовог завичаја, један старац љутито бацаше те новине кроз прозор сваки пут, кад год му их пошта донесе. Јер од свијех читаоца „Непријатеља тирана“, небијаше нико толико увјерен, као тај стари сељак, да је његов син др. Рајнхолд От најмање кадар државу у тој опасности спасти.

Није дуго стајало наступи реакција, која све слободњак расхера у туђинство. У то вријеме изда Рајнхолд под својим пуним именом онај роман, који је био давно као знаменит оглашен. Кад је Хенрик ту књигу прочитао, он се престравио. Чисто није вјеровао, да је то написао човјек, кога је он прије толико поштовао, управо убожавао. Све мисли без икаквог живота и топлоте.

Хоћемо ли још и даље поћи за Рајнхолдом? Хоћемо, нека свијет позна потпуну слику кукавичлука, покварености и неваљалства.

(Свршиће се.)

ПОДЛИСТАК.

МАЈЧИН СПОМЕН.

(Продужење.)

XX.

(види бр. 22.)

Стари Волчмар постао је врло нежан према сину. Управо стидио се од њега. Одкуда та промјена изненадна? Да ли што је видио наједан пут сина сретна, у свијету угледна и поштована, или што је сада могао казати сусједству, ће је најприје разумјео г.ђу Бекингову: Хагденско добро припада кући Волчмаровој.

Усљед тога постао је са свијем блажи и према Хедвиги. Он је опет увидио, да је она добра и вриједна девојка, а своју погрешку, да је горко покајала. За то јој није никад ни ријечи о догађају, који је сретно минуо.

Но за часак да оставимо ове сретне људе и да потражимо Рајнхолда Ота. Дали је др. Сине нашао свога пријатеља Рајнхолда, кога је онако жудно тражио. Не знамо, али биће. Јер мало иза онога времена читало се у новинама, „о важним френолошким предавањима, која су у толико занимљивија још, што се истоме придружио славни „монодраматик“ др. От. Та вјештина и занимљивост њена, особито у оно мртво доба и у варошницама, гдје није било позоришта, састојало се

Базен стави под објужбу, јер је подписао капитулацију, у сјед које је његова војска морала положити оружје, те се непријатељу предао у тврђено мјесто, и јер није прије него се пустио у договарања, учинио све, што му налагаху дужност и част — злочини, о којих говоре члаци 209. и 210. војенога законика.

Ривјер,
генерал бригаде и звјеститељ
код првога ратнога судишта.

Н О В О С Т И.

БОКА КОТОРСКА. — У прошлу сриједу био је избор народнога посланика за царевинско вијеће. Изабран је г. Стеван Љубиша. Бирача је било свега 61. Њих 46 дали су свој глас Љубиши, а 15 уздржали су се од гласања. Од ових су: из Грбља 7, с Мула 1, из Доброте 2, из Прчава 2, из Столива 1, из Тивта 2.

Повјерење народно велика је ствар, а у овом случају, кад се онако јако осуђиваху бивши заступници на царев. вијећу, мора оно за г. Љубишу особито важно и драго бити. Може се дакле очекивати да ће г. Љубиша са свом озбиљношћу правога родољуба заступати интересе народне. Бирачи његови очекују то, јер имају права на то, и они ће пратити сваки корак његов Заузимањем за подмирење многобројних потреба сиромашне Боке њезин посланик моћи ће поклоњено му повјерење одржати, као што га у противном случају може за вазда изгубити. Народ, који га је изабрао, без сумње не жели ово потоње, а очекује од њега рад жив и користан.

ХРВАТСКА. — Саборске сједнице опет су одпочеле. На реду су неколике законске основе. У расправи о свеучилишту, Маканец је предложио, да се назове „југословенско“, што је одбачено. — Маканец је интерпеловао бана, је ли већ што предузето, да се за будућа саборска засједања бира посланик за град Ријеку? — Ферих, кријњи љевичар, положио је свој мандат. — У ствари граничарских шума, пошто конзорција хоће да се ослободи обвеза, мора ће, како „Н. Нан.“ јавља, суд ријешавати, и то хрватски.

ТУРСКА. — У исто вријеме, кад је изпшао познати меморандум портин, велики везир послао је валији Асији наши царски ферман, у којем му се све, што је до сад чинио, одобрава, милостиво назива „вјерни слуга“ падишин, изриче царско задовољство за досадашњи рад и дају нова настављена. А „Н. Л.“ говори: најмања пошледица протеста аустро-уг. владе, мора бити премјештај Асије паше!

АУСТРИЈА. — У прошлу суботу у подне дошао је њемачки цар Вилхелм у Беч. На колодвору дочекали су га свечано сви надвојводе, а у С. Пелтен изишао за је на сусрет цар. Надвојводкиње чекаху га у Шенбруну. Смјешно је, како овом приликом вичу неки бечки листови на Бисмарка, да је то „безобразлук“ што и он долази у Беч, кад зна, колико им је мрзак.

ЊЕМАЧКА. — Папа је писао цару Вилхелму и жално се на оштре владине наредбе против католицизму, које ће, вели, само поткопати његов пријестол, па га моли, да их укине, тим више, што се како је чуо, ни сам неслаже са својом владом у тој ствари. Цар је одговорио папи, да је рђаво објављени (папа) и да он све одобрава, што је влада уредила.

ФРАНЦУСКА. — „Paris Journal“ пише: Међу грофом Шамбором и парламе т. заступницима уговорено је, како да се монархија поврати. Глава бурбонске куће, који ће до мало дана постати краљем, задовољиће потпуно потребама и жељама Француске. Исти лист јавља да је Шамбор примио устав од г. 1814, тробојни барјак и опште гласање. Овијем вјестима не може се још вјеровати.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ СТРАДАЈУЋИМ БОШЊАЦИМА 1. СА ЦЕТИЊА.

Уредништво „Гласа Црногорца“. . . ф. 20.
Илија Станковић, његушки бар-
јактар дукат 1.
Н. Н. с Даниловаграда тал. 1.

Нико Мартиновић, писар у начал-
ству морачком тал. 1.
Илија Шулетин, бив. официр дукат 1.
Лабуд Врбица цван. 4.
Једна удовица тал. 1.
Јован Бошковић, богослов фор. 1.
Повак Томановић, „ „ 1.

Ф. 58 и цв. 2.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Колера у Крајини.) У подручју ц. гр. главнога заповједништва као крајинске зем. управне области владала је у времену од 21. Августа до 8. Октобра колера у 92 мјеста, у којих има свега скупа 212,626 стиновника. Од посљедњег извјешћа, које је досегнуо до 20. Августа, остало је болестних 649, од онога времена обољело је 1441, дакле свега скупа 2090. Од њих оздравило је 1225 а умрло 483; остало у лијечењу 382. За цијелога времена, што у Крајини та пошаст влада, обољело је 13,512, оздравило 8548, а умрло 4556 чељади до 30. Августа о. г. Колера је посве престала у 122 мјеста. У петроварадинском окружју, у Земуну, у бродском и градишком окружју престала је колера посве до Нове Градишке, гдје је још мало потјече, у бановачком окружју такођер је посве престала 16. Августа до мјеста Вргиност, гдје се је спет повратила. У раковичком котару, у огулинско-слуњском окружју, јест на измаку, у огулинском котару једнако влада, у Пљашком је њешто подустила, исто тако у слуњском, дотим са свим престаје у бариловичком котару, а у Војнићу је наде, да ће скоро престати.

У личко-оточком окружју, у Госпићу је са свим престала, у удинском котару јењава, дотим се то у грачачком и ловиначком котару само поњешто опажа; у Оточцу се послје неколико дана, како је престала опет појављује; у заваљском котару престаје; у перушићком готово је престала, а у оточкој опћинској болници нема више ни једнога случаја. Најјаче влада колера још у огулинском котару, гдје их је од 20. до 30. Августа обољело 66, пак у котару пљашанском и слуњском; за тим у личко-оточком окружју, у грачачком котару, гдје их је од 20. до 30. Августа обољело 136 и заваљском котару гдје их је од 20. до 30. Августа обољело 304. Али су то и најјача мјеста у Крајини те ваља примјетити, да обично необоли више од 6 пост., а од тих много више оздрави него умре. Тако у заваљском котару има 18,881 душа; од тих обољело је до под крајем Августа 448 од којих оздравило је 263, а умрло 125.

„Н. Новине“.

(Паром да се ложи.) Један Чех предложио је аустројском министру војеном свој проналазак, који се састоји у овоме; Чех је пронашао начин како ће се паром да ложе све касарне, поред тога да се истом пљром кува јело и све остало да се загрева што је касарни нужно. Он јамчи да ће на тај начин ложење бити много јевтиније.

(Благ и човјечан цар.) Иван II., цар абисински и крићанин, ухватио је свога такмаца и претендета Хасај, наложио је својим слугама, нека му напуне уха стријелним памуком па запаљив га, разирскао је његову главу. У присуности Његова Величанства одсјекоше вјерни његове слуге двадесет и седморици заробљеника десне руке и лиеве ноге, па их касније бацише пред дивје звјери. И тога треба, да Етропа дочека свечано и највећим славјем. А такве по прилици човјечне поглаваре жели и бечка „Н. Фр. Пресе“, орган назови либералних Ниемаца, јадној босанској раји.

Ј Е Д Н А З А В А З Д А.

На наш допис „Изјава и одговор“ у велецијењеном „Гласу Црногорца“ печатаном, у коме сама истина почива, — пошто крознаочарац и аутор првог „Далматинца“ дописа, у коме је ствар нашу онако безобразно преобратио и описао био, нехће на среди изићи; то налазимо испод овога достојанства и противу сопствене

части са испаром наших Михајловићем полем сати.

Та! а томе изроду људства није вриједи перо по хартији повући, а камо ли злати вријеме трошити; доста ће мислимо бити кад кажемо: да се је стопину заната прихваћао, а да у ниједном скрасити није могао; и на њему акни на коме другом узлеће талијанска пословица: „Cento mestieri nessun buon“. — Нама пак доста задовољштине бива у томе, што се једина „Далмата“ озвала гласу свога вјетрењака!

Онакве дакле бљувотине гао што су опет у „Далмати“ противу нама уврћене, од саме природе, богато су имуће пахидермоса Михајловића; које је ваља као једину имовину ради овјеквјећења свог златног имена нама посветити хотјео. — Грехота би било код родне браће да рођаци на још недостојни његове остатштине: његово сопствено имуће остајају! — Бог сачува: ми му га радо са оном истом љубави повраћамо, с којом нам га је и попрадио, увјерени: да га само кљука и мотика од миле својте раставити може!

Прекидајући сваку даљу дописку с Михајловићем, остављамо нашој браћи Новљанима у аманет, да у своје вријеме питају крознаочарца њима као и нама познатог: да ли је истина, да клица просвјете међу бокешким разбојничким народом не може проклијати? као што је то он у „Далмати“ јавно изрицао. — Мислимо браћо Новљани, да сте с тим ви и ми и сваки поштени Бокеж увријеђени! Па зар ћемо пустити такове људе, да народни хљеб арче, а на народ блато бацају?

Бјела, 9. Октобра 1873.

Мијо Шеровић.

Тодор Злоковић.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Као књижевну новост препоручујемо:

П А Н Ч Е В А Ц

календар за народ са сликама
за просту годину

1874.

Цијена је само 30 новчића.

Растурачи добијају на десет књига 1 на дар. Књижарица даје 25 од сто. Нарудбине се извршују тачно, брзо и с платом у наточ (pet nahme).

Панчево, о малој госпођи 1873.

Књижара браће Јовановића.

(3—1)

ЈАВНА ПОШТА.

Г. С. у Котору. — Жао нам је, што је онај младожења изабрао онај начин, да вријеђа друге или себе да свети. То није поштено доиста. Нека се срами! Писмо је предао у Дубровнику. И ако се скрио за туђе име, знаће вам се њешто казати о њему.

Ви пак немате зашто жалити се на лист. Лист прима огласе. Каквога су садржаја, то се уредништва не тиче. Не стоји, што кажете да тога начина женитбе нема у свијету. Прије годину, двије дана био је и у „Застави“ један такав оглас. У бечкијем листовима има их сваки дан. Погледајте „Н. с. Пресу“. Послаћемо вам неколико бројева и у свакоме ће те наћи по неколико таквијех огласа.

О Б Ј А В А.

19. о. м. нашао је г. Закарија, овдашњи агент од Лојда аустро-угарског, један замотуљак новаца. Ко је изгубио нек се јави овдашњему комесару г. Будисављевићу са очитовањем, који су новци и колико их има и у каквом су замотуљку. Мисли се, да их је изгубио који Црногорац путник. Нађени су на обалу морску.

Будва, 20. Септембра.